ویکتۆر هۆگۆ (Hugo, Victor)

نووسەری فەرەنسی ٢٦ی مانگی ٢ی ساڵی ١٨٠٢ لە شاری بزانسۆن "Besançon" لە دایك بووە و ڕۆژی ٢٢ی مانگی مای ساڵی ١٨٨٥ لە شاری پاریس کۆچی دوایی کردووە.

ویکتۆر هۆگۆ وەك شاعیری نەتەوەیی فەرانسە و تەنانەت لە سەردەمی ژیانیشیدا وەك شاعیرێکی حەماسی ناودار بووە. بە خاکسپاردنی لە زیارەتگەی "Pantheum" بوو بە ڕووداوێکی نەتەوەیی. وەك نوێنەرێکی چالاکی ڕۆمانتیکی باڵای وڵاتی فەرەنسە هەروەها وەك خولْقێنەرێکی ئەدەبی، کارتێکەرییەکی مەزنی لەسەر ئەدیبانی سەدەی ١٩ بووە.

هۆگۆ وەك کوڕی فەرماندەیەکی نیزامی لە ساڵانی قوتابخانەی سەرەتاییدا یەکەم شیعرەکانی هێنانە سەر کاغەز. لە تەمەنی ١٧ ساڵیدا ڕۆژنامەی کۆنزێرواتۆر لیتراتوور "Conservateur littéraire"ی دامەزراند. ساڵی ١٨١٩ لە شاری تۆلۆز "Toulouse" یەکەم خەڵاتی بۆ شیعرەکانی وەرگرت. لە زۆربەی کارە ئەدەبییەکانیدا ئاسەواری ڕۆشنبیری - شۆڕشگێڕی دەبینرێت. لە پێشەکی درامایەک بە ناوی کرۆمۆل "Cromwell"دا کە ساڵی ١٨٢٧ خولْقاندبووی، بە شێواز و فۆرمی کلاسیکی نوێ سنوورەکانی درامای ڕۆمانتیکی شکاند و ئەوە، بە کاری سەردەمی مودێرن ناسراوە. ڕۆژنامەی لامۆزی فەرەنسی "La Muse française" کە لە

لایەن هۆگۆوە بونیات نرابوو، بووە ناوەندێك بۆ مرۆڤە ڕۆمانتیکەکانی فەرەنسی.

لە شۆرشی مانگی ٧ی ساڵی ١٨٣٠ کە بووە هۆی ئاڵوگۆڕی سیاسی وڵاتەکە و هۆگۆ هەستی بە گرنگایەتیی مێژوویەکەی کردبوو، لە هەمان پەیوەندیەدا کارێکی پڕ بەهای بە ناوی پشت کۆڕی نۆتردام " Glöckner von Notre-Dame"(١٨٣١) خوڵقاند کە لە تەواوی دنیادا ناوی دەرکرد و کرا بە فیلمی سینەماییش. ساڵی ١٨٥١ هۆگۆ قاوی بۆ شۆڕش دژ بە ناپلێئۆنی سێهەم (١٨٠٨ تا ١٨٧٣) دا. بەو هۆیەوە نێردرا بۆ تاراوگە لە وڵاتی بلژیك و دواتریش بۆ دوڕگەکانی جرسی "Jersey" و گورنسی "Guernsey". لەو سەردەمانەدا کارێکی گرنگی بە ناوی "ئەدەبیاتی خەڵکیی" خوڵقاند کە لە ویلیام شکسپیر"William Shakespeare"ی بە ئیلهام وەرگرتبوو. ئەو کارە بۆ یەکەم جار وەك کۆنسێپتێکی دێمۆکراتیی سەردەمی کۆن کە بە شێوازێکی ئەدەبی خوڵقێندرابوو خەزێنەی ئەدەبی جیهانی دەوڵەمەند کرد. ساڵی ١٨٧٠ واتە ساڵی ڕاگەیاندنی کۆمار، هۆگۆ گەڕایەوە بۆ شاری پاریس و شەش ساڵ دواتر بە سەناتۆر هەڵبژێردرا. ساڵی ١٨٧٨ کۆتایی بە کارە ئەدەبییەکانی هێنا.

کتێبی "هەژاران" (Les misérables) ساڵی ١٨٦٢ بە فەرەنسی و لە هەمان ساڵیشدا بە زمانی ئاڵمانی لە دوو بەرگدا کە ١٩٥٨ لاپەڕەی لەخۆ گرتبوو، لە چاپ درا. لە ڕۆمانی هەژاراندا چەندین چەمك و ئەرکی گرنگ وەك: "سیاسی – ئیدیۆلۆژی" و "فەلسەفی" لە قالبی زمانی ئەدەبیدا دەخاتە ناو بیر و هۆشی خەڵکی سەردەمی خۆی. هۆگۆ نیزیکەی ١٧ ساڵ لەسەر ئەو ڕۆمانە کاری کردوە. ئەو کارە مێژووییە، سەردەمەکانی نووژەنکردنەوە، شۆرشی مانگی ژۆئیە (١٨٣٠) و هەروەها ڕاپەڕینی کرێکارانی پاریس (١٨٣٢ تا ١٨٣٤) لە خۆ دەگرێ.

ئەو کتێبە بە قارەمانی ڕۆمانەکە واتە "ژان والژان" دەست پێدەکا کە بەهۆی هەژاریی و برسیەتییەوە، کوتە نانێك دەدزێ و هەر بۆیەش نیزیکەی ٢٠ ساڵی تەواو لە بەندیخانە دەخرێ. دوای ئازادکرانی، هەوڵی

دۆزینەوەی کار لە کۆمەڵگای شارستانییەتی ئەو سەردەمە دەدا. سەرکەوتووانە خۆی دەگەیێنێتە ڕێزی دەوڵەمەندان و دەبێتە دەنگێکی بەهێز بۆ پشتیوانیکردن لە هەژارانی ئەو سەردەمە و ...

چوار قارەمان لەو ڕۆمانەدا کە هۆگۆ بە مرۆڤی ڕاست بێژ دەیانناسێنێ خاڵی ناوەکیی گێڕاوەکە پێك دێنن: قەشە میریەڵ "Bischof Myriel"، فانتین "Fantine"، کۆزێت "Cosette" و واڵژان"Valjean". بە چواردەوری ئەو کەسایەتییانەوە دنیای هەژاران بوون- دنیایەك پڕ لە ڕەش و ڕووت و تاوانکاران، دنیای بەرگری و هەڕەشەلێکردن. هۆگۆ کۆمەڵگای ئەو سەردەمەی پاریس لە بارودۆخێکی ئاڵۆزی کۆمەڵایەتیدا پیشان دەدا: شانسی ژیانی ئەندامانی ناو ئەو کۆمەڵگایە بەستراوەتەوە بە گۆڕان بەسەرداهاتنی ستروکتوری کۆمەڵی پێشکەوتووەوە.

چەند لایەنە بوونی چیرۆکەکە، مرۆڤ دەخاتە بیری ڕووداو یاخود چیرۆکیکی ترسناك. هەروەها بەهۆی دەوڵەمەندبوونی کاراکتەرەکانی ناو ڕۆمانەکەوە کە هەرکام بایەخێک بە مافی ئینسانی دەدەن، گەلێک زوو لای خوێنەر پلە و پایەی خۆی وەدەست هێنا، بە شێوەیەك کە یەك لە پڕ خوێنەرترین ڕۆمانەکانی سەردەمی خۆی لە فەرەنسە و وڵاتانی دەوروبەری بووە.

درێژەی هەیە...